



Naturvärdesinventering av Bergsgruvans park, Stockholms stad

Naturföretaget 2022



Inventering och rapport: Anna-Lotta Hellqvist, Martin Berg
Foto: Anna-Lotta Hellqvist
Kvalitetsgranskning: Emma Hellkvist
Datum rapport: 2024-02-06
Version: 3

Kontaktperson för denna rapport: Anna-Lotta Hellqvist, anna-lotta@naturforetaget.se, 073-086 40 24

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se
Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning	4
Bakgrund	4
Metodik	4
Naturvärdesinventering	4
Bedömning av Natura 2000-naturtyp	5
Trädinventering/Skyddsvärda träd	6
Inventering av tornseglare	6
Datainsamling	6
Rapportering av arter	6
Arter inom artskyddsförordningen	6
Osäkerhet i bedömningen	7
Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden	7
Övergripande beskrivning	7
Områdets naturvärden	7
Fynd av naturvårdsarter	7
Fynd av tornseglare	8
Beskrivning av naturvärdesobjekt	8
1. Lövträd i sluttning	9
Källor	10
Litteratur	10
Databaser	10
Bilaga 1. Karta över naturvärdesobjekt och artfynd	11

Sammanfattning

Inför bygget av ett flerbostadshus på Södermalm i Stockholms kommun har Naturföretaget utfört en naturvärdesinventering med fokus på särskilt skyddsvärda träd samt inventering av tornseglare åt Wallenstam AB. Planområdet är lokaliserat till Berggruvans park vid Rosenlundsgatan på Södermalm och inventeringen utfördes den 7 juli (tornseglare) och 30 augusti 2022. Ett objekt med naturvärdesklass 3 avgränsades vid inventeringen men inga särskilt skyddsvärda träd påträffades inom inventeringsområdet.

Bakgrund

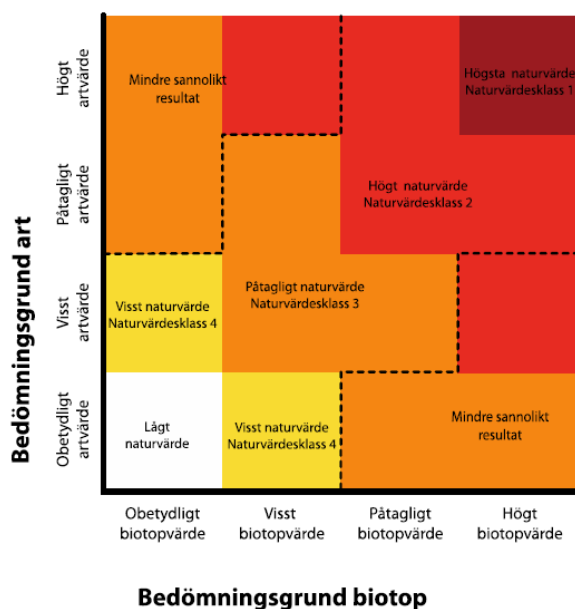
Inför bygget av ett flerbostadshus på Södermalm har Naturföretaget utfört en naturvärdesinventering med fokus på särskilt skyddsvärda träd. Planområdet är lokaliserat till Berggruvans park vid Rosenlundsgatan på Södermalm.

Metodik

Naturvärdesinventering

Området inventerades den 30 augusti 2022. Inventeringen utfördes enligt svensk standard för Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) (SS 199000:2014). Inventeringen utfördes på fältnivå med detaljeringsgrad Medel, och med tilläggen Naturvärdesklass 4 och Detaljerad redovisning av artförekomst samt Skyddsvärda träd.

Syftet med naturvärdesinventering är att identifiera områden (naturvärdesobjekt) som är av positiv betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesobjekt som hittas inom inventeringsområdet avgränsas, beskrivs i text och deras naturvärdesklass bedöms. Naturvärdesklassen baseras på områdets biotopvärde och artvärde. Biotopvärdet bedöms utifrån områdets biotopkvaliteter och på biotopens sällsynthet eller hur hotad den är. Artvärdet bedöms utifrån förekomst av naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter samt artrikedom.



Figur 1. Matris ur svensk standard för NVI, som visar hur utfallet för artvärde respektive biotopvärde leder till en viss naturvärdesklass.

Naturvärdesbedömningen resulterar i antingen lågt naturvärde (områden av ingen eller ringa betydelse för biologisk mångfald) eller någon av följande naturvärdesklasser:

Klass 1. Högsta naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå. Områden med Högsta naturvärde bör därmed generellt undantas från exploatering.

Klass 2. Högt naturvärde: Områden av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå. Motsvaras ungefär av t.ex. Skogsstyrelsens nyckelbiotoper, Våtmarksinventeringens klass 1 och 2 och skogsbrukets klass Urvatten. Områden med Högt naturvärde bör därmed generellt undantas från exploatering.

Klass 3. Påtagligt naturvärde: Området behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det bedöms vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Motsvaras ungefär av Skogsstyrelsens objekt med naturvärde, Våtmarksinventeringens klass 3 och 4 och skogsbrukets klass Naturvatten.

Klass 4. Visst naturvärde: Området behöver inte vara av betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå, men det är av betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller blir större samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Naturvärdesklass 4 är användbar för områden som tydligt påverkats av mänsklig aktivitet men där det trots allt finns biotopkvaliteter eller arter av viss positiv betydelse för biologisk mångfald, t.ex. äldre produktionsskog med flerskiktat trädbestånd men där andra värdestrukturer och värdeelement saknas.

Naturvårdsarter

är ett samlingsbegrepp för arter som är särskilt skyddsvärda eller indikerar områden med höga naturvärden. I begreppet ingår bl.a. rödlistade arter, signalarter, skyddade arter och typiska arter.

Rödlistade arter

Rödlistade arter – arter där utdöenderisken har klassificerats enligt IUCN:s system som DD, NT, VU, EN, CR eller RE enligt svenskt myndighetsbeslut. Rödlistan uppdateras vart femte år av SLU Artdatabanken. Vissa rödlistade arter är också fridlysta, men inte alla.

Signalarter

Arter som med sin närvaro indikerar att ett område har höga naturvärden. Frekvens och kombination av signalarter kan dessutom förstärka eller ge ytterligare information om områdets naturvärdeskvalitet.

Skyddade arter

Arter som är förtecknade i artskyddsförordningen (2007:845) och skyddade enligt fridlysningsreglerna. Flera av de fridlysta arterna är också rödlistade, men inte alla.

Typiska arter

Arter som indikerar bevarandestatus för olika N2000-naturtyper.

Figur 2. Definition av begreppet naturvårdsarter.

Bedömning av Natura 2000-naturtyp

I naturvärdesinventering enligt svensk standard ingår att bedöma om inventeringsobjekt innehåller biotoper av s.k. Natura 2000-naturtyp, utifrån naturlighetskriterier enligt Naturvårdsverkets vägledning för respektive naturtyp. Förekomst av en naturtyp som är hotad (på nationell eller internationell nivå) innebär alltid att objektet i fråga har ett Högt biotopvärde.

Trädinventering/Skyddsvärda träd

Naturföretagets naturvärdesklassning av träd utgår från NVI-standardens (SS 199000:2014) bedömningsgrunder för biotop- och artvärden: Varje trädindivid kan ses som en biotop, och biotopvärdet bedöms utifrån trädets biotopkvaliteter (som t.ex. ålder, barkstruktur, grovlek, senvuxenhet, brandpåverkan och död ved på stam eller grenar). Artvärdet bedöms dels utifrån trädartens sällsynthet eller hur hotad den är, dels utifrån förekomst av naturvårdsarter, rödlistade arter, hotade arter samt artrikedom som kan knytas till trädet.

I bedömningen av särskilt skyddsvärda träd används kriterier och definitioner enligt Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd (Naturvårdsverket, 2012).

Koordinatpunkter tas för alla utpekade träd med en noggrannhet på 10 meter med hjälp av appen Field Maps för ArcGIS i mobiltelefon.

Med särskilt skyddsvärda träd avses:

- jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd.
- mycket gamla träd; Gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år.
- grova hålträd; träd grövre än 40 centimeter i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam.

Särskilt skyddsvärda träd definieras här således med utgångspunkt från egenskaper hos det enskilda trädet. Både levande och döda träd ingår i definitionen. Träd som inte uppfyller några kriterier kan naturligtvis ändå ha ett kulturmiljövärde eller värde som livsmiljö för rödlistade arter (Naturvårdsverket, 2012).

Förekomst av rödlistade arter på träd som ej uppfyller kriterierna beror emellertid ofta på särskilda förutsättningar (till exempel hög luftfuktighet) snarare än egenskaper hos det enskilda trädet. Äldre träd av till exempel skogsalm, ask, rönn, oxel, asp och sälg uppfyller endast ibland kriterierna men är en biologisk bristvara och normalt naturvärdesträd som bör sparas (Naturvårdsverket, 2012).

Inventering av tornseglare

Martin Berg sökte efter häckande tornseglare i området under morgonen den 7 juli. Huvudfokus riktades mot stensemuren centralt i inventeringsområdet, men även omkringliggande byggnader granskades från marken. Valet av datum gjordes noggrant, och början av juli är den tid på året då tornseglare oftast har ungar vilket innebär att det då är lättast att hitta boet.

Datainsamling

Insamlade fältuppgifter registreras med hjälp av appen Field Maps för ArcGIS i surfplatta, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritas in i appen, och synkroniseras direkt in i ArcGIS. Registrerat data kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. som shapefiler. Noggrannheten är ca 5-10 meter. Det koordinatsystem som används är Sweref 99 TM.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. Rödlistade och skyddade arter rapporteras med en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art finns inom samma naturvärdesobjekt. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporteras normalt bara med en koordinat per naturvärdesobjekt som de förekommer i.

Arter inom artskyddsförordningen

Arter som omfattas av juridiskt skydd enligt artskyddsförordning (2007:845) tas upp under rubriken Skyddade och fridlysta arter. Där sammanfattas vilka skyddade arter som har påträffats i området, och vad fynden kan innebära vid en eventuell exploatering.

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringen är en naturvärdesinventering med detaljeringsgrad medel, ingen artgrupp har inventerats detaljerat.

Övergripande beskrivning av området och dess naturvärden

Övergripande beskrivning

Inventeringsområdet kan delas upp i två distinkta delar. Den östra halvan består av en klippt gräsmatta kantad av ett buskage gränsande till cykelvägen som löper längsmed området. Denna del saknar naturvärden och inga naturvårdsarter återfanns.

Områdets västra del, längsmed Rosenlundsgatan, består av en kraftigt lutande jordbank och en stenmur som gränsar till Rosenlundsgatan. I den här delen finns åtta skogsalmar som undersöktes närmare.



Figur 3. Översiktsskarta som visar inventeringsområdets läge i omgivningen.

Områdets naturvärden

Området i övrigt har låga naturvärden och består till ungefär hälften av kortklippt gräsmatta, cykelvägar och buskage. Under skogsalmarna är det kraftigt beskuggat både av träden samt av stenmuren mot Rosendalsgatan och markvegetation saknas.

Fynd av naturvårdsarter

Under inventeringen hittades endast en naturvårdsart och det var skogsalm. Inget av de enskilda träden uppfyller kraven för särskilt skyddsvärda träd, det grävsta är 240 centimeter i omkrets vilket ger en diameter på 76 centimeter. Övriga träd mätte mellan 150–235 centimeter i omkrets. Även om träden inte uppfyller kraven för att bli särskilt skyddsvärda är skogsalm en rödlistad art som akut hotad (CR)

och enligt Åtgärdsprogrammet för särskilt skyddsvärda träd är arten en biologisk bristvara som bör sparas.

Skogsalmarna är till synes friska och grönskande men deras skymda och inträngda läge gjorde det svårt att få fullständig översikt över trädkronorna och det finns en viss risk att till exempel högt placerade vedsvampar eller skador kan ha missats.

Fynd av tornseglare

Även om tornseglare noterades i lufthavet ovanför inventeringsområdet noterades inga tecken på att arten häckar i anslutning till stenmuren eller omkringliggande byggnader.

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffades i området vid inventeringen. Rödlistade arter: med förkortningar enligt rödlistan 2020, signalarter: arter som är utpekade som signalarter enligt Skogsstyrelsen (SKS) eller ängs- och betesmarksinventeringen (ÄoB), skyddade arter: arter som är skyddade enligt artskyddsförordningen, typiska arter: arter som är lämpliga indikatorer på en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus

Artnamn	R ö dl is ta 2 0 2 0	S i g n a l a r t e r	S k y d d a d e a r t e r	T y p i s k a a r t e r	Kommentar
Skogsalm	CR				

Beskrivning av naturvärdesobjekt

Inom området identifierades 1 naturvärdesobjekt. För kartor över objektet, se Bilaga 1-2. Här nedan beskrivs objektet i text och bild.

1. Lövträd i sluttning



Figur 4. Vy från gång- och cykelvägen under Rosenlundsgatan.

Beskrivning

Områdets östra del, längsmed Rosenlundsgatan, består av en kraftigt lutande jordbank och en stenmur som gränsar till Rosenlundsgatan. I sluttningen finns åtta skogsalmar och de planare delarna mot gång- och cykelbanan består av skuggad, kortklippt gräsmatta. Markflora saknas helt i sluttningen och hela objektet är kraftigt skuggat av träden och omkringliggande byggnader.

Naturvårdsarter

Skogsalm

Naturvärdesbedömning

Naturvärdesklass 3. Bedömningen baseras på ett Visst biotopvärde då området är kraftigt skuggat och saknar värdefulla strukturer men har god förekomst av lövträd som börjar bli lite äldre och få vissa strukturer. Artvärdet klassades som Påtagligt artvärde, endast med avseende på god förekomst av skogsalm.

Natura 2000-naturtyp

-

Källor

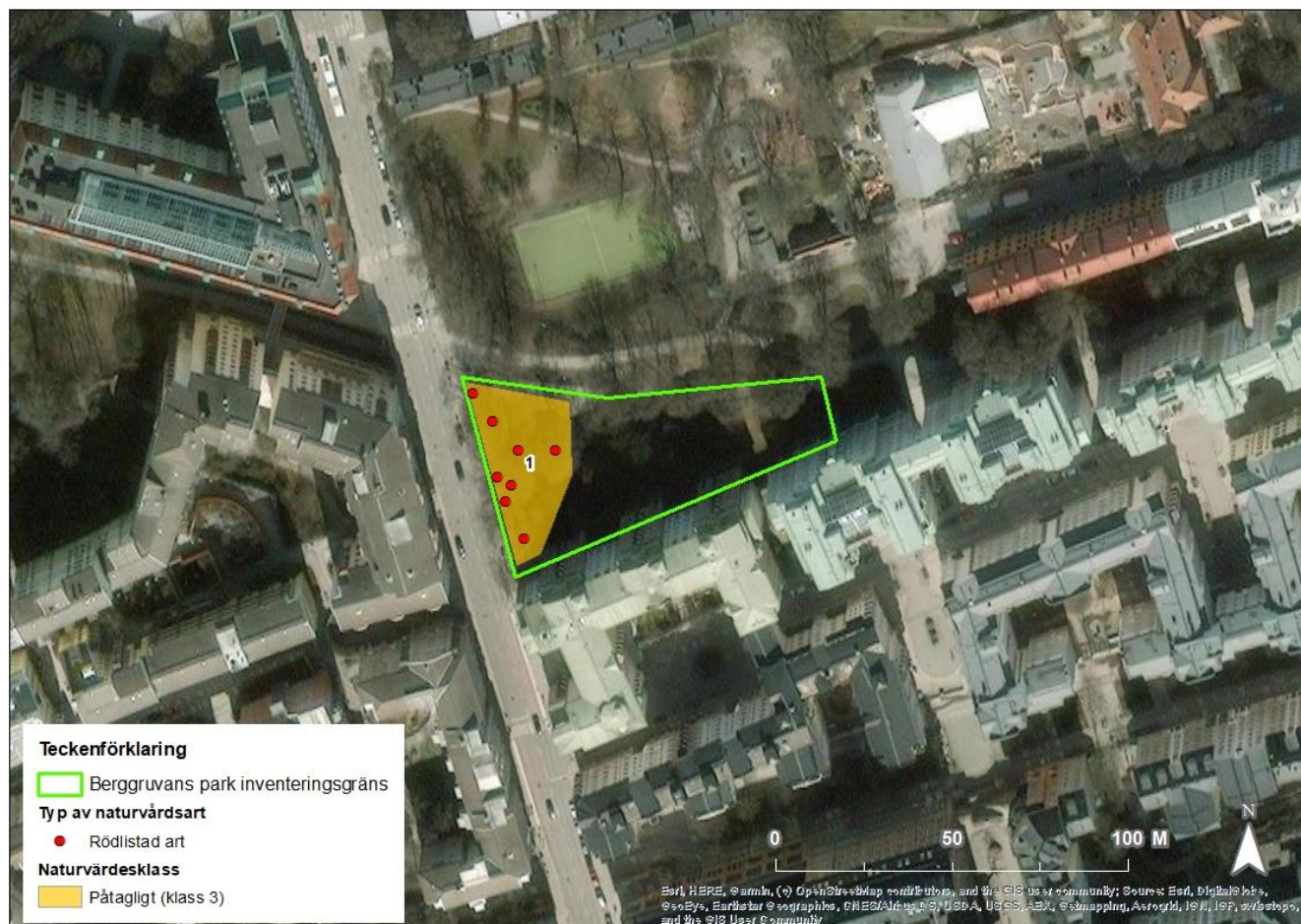
Litteratur

Naturvårdsverket, 2012. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11.
Naturvårdsverket. 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder 2012—2016.
Nitare, J. 2000. Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Jönköping, Skogsstyrelsens förlag.
Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen.
SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Svensk standard SS 199000:2014.
SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Komplement till SS 199000. Teknisk rapport SIS-TR 199001.

Databaser

ArtDatabanken. www.artfakta.artdatabanken.se (2022-10-17)

Bilaga 1. Karta över naturvärdesobjekt och artfynd



Figur 1. Kartbild över inventeringsområdet med avgränsade naturvärdesobjekt färglagda efter bedömt naturvärde enligt klassningen i SIS-standard. 1= Högsta, 2= Høgt, 3= Påtagligt, 4=Visst. Övriga ytor inom inventeringsgränserna som ej färglagts har lågt naturvärde.